משנה · אחרונים · לחם שמים · סדר נזיקין

לחם שמים על משנה שבועות

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לחם שמים על משנה שבועות

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לחם-שמים-על-משנה-שבועות/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ד 5
משנה ז 5
פרק ב 6
משנה ב 6
משנה ד 6
משנה ה 7
פרק ג 7
משנה ה 7
משנה ו 7
משנה ט 7
פרק ד 8
משנה ג 8
משנה ד 8
משנה ו 9
משנה ח 10
משנה יג 10
פרק ה 10
משנה א 10
פרק ו 11
משנה א 11
משנה ד 11
משנה ה 12
משנה ז 12
פרק ז 14
משנה א 14
משנה ב 16
משנה ג 16
משנה ד 16
משנה ה 16

משנה ו 17
משנה ז 17
משנה ח 17

פרק א

משנה א

מראות ז"ל תי"ט שנים גרסינן. דמראה לשון זכר הוא. כדכתיב את המראה הגדול כו' תו'. ויתכן לפ"ד לגרוס שהם. אבל מראות לא קשיא. דלגרוס מראים. כו'. דמראה שם לזכר. בסימן הנקבה ע"כ. **והנה** מ"ש בשם התו' דמראות דמתניתין לשון זכר. מדכתיב המראה הגדול. במ"כ טעות הוא. כי שני משקלים הם. המראה בסגו"ל. הוא זכר. וקבוצו יוכיח. הגם אל מראיו יוטל.

אמנם מראות. הוא קבוץ נקבי. מן במראה אליו אתודע. הקמו"ץ. **ולכן** גם מ"ש תי"ט מראה שם זכרי בסימן נקבי. טעות הוא בידו. כי הסגולי. אין בו סימן הנקבה כלל. ורבים כמוהו במשקלו. מקנה מעשה. וזולתן שהם זכרים גמורים. **ואם** גם היה כדבריו. שהוא שם זכר בסימן הנקבה. אז ג"כ לא ישתנה בקבוץ. ממינו העצמי הזכרי. ולא ילך אחר הסימן הנקבי המקרי. כמו שנאמר מן יונה יונים. יענה יענים. לבנה לבנים. הילכך גרסת שתים עיקר.

ידיעות עתי"ט ז"ל אבל מה שהקשו תו' גבי מראות נתני לכולהו דדמין. ותרצו דליתיה בדלי דלות. לא הבינותי קושיתם. דהא כתיבן בהדדי נמי אמרינן עכ"ל **אמנם** דברי תו' מובנים היטב. ע"פ מ"ש דבחד סגי. כמ"ש בחידושי גמרא בס"ד. להכי מקשה שפיר נתני נמי דדמיין. אע"ג דלא כתיבן גבי הדדי.

משנה ד

ושעירי ר"ח י"ג הם בכל שנה ושנה. לפי שמוסף ר"ח. היה קרב גם בר"ה. מלבד מוסף ר"ה. והכי מני להו בתוספתא ריש מכלתין.

אמרו לו ר"מ הוא דקא"ל לר"ש. כתי"ט לאו דווקא שהוא אמר לו. כו' שהרי ר"ש סתמא הוא רשב"י כו' היה אחר דורו של ר"מ. ע"כ.

ודבר תמוה הוא. אטו לא ידע מר. דר"ש חברו של ר"מ הוא. ששניהם תלמידי ריב"ב ור"ע. ונחלקו בכ"מ זע"ז. וזה דבר מפורסם ידוע בתלמוד. וריב"ב סמך חמשה זקנים שבהם ר"מ ור"ש. ולא חשב הר"מ ר"מ קודם ר"ש אלא מחמת כנראה באיזה מקומות. שהיה זקן ממנו. וגם זה אינו מוכרח. אבל בודאי היו זה עם זה בישיבה.

משנה ז

אלא שדם הפר מכפר על הכהנים על כהן משוח לא קתני. משום דאין כ"ג חייב על טומאת מקדש וקדשיו כ"כ רמ"ז. ועתי"ט פרק ב' דהוריות מ"ז. **מיהא** לא ניחא כולי האי. דהא ר"ש הוא דקאמר לה. ומי נימא דסתם לן תנא הכא כרבי שמעון.

פרק ב

משנה ב

ותוספת העזרה עמש"ל ד"ה וכל שלא נעשה.

ואו"ת והקשו תו' אע"ג דאהרן היה בבנין כו' הלא קודם שנתכהן כו' נעשה. כמ"ש כו' ע"כ.

ולי נראה שאין לשונם זה מכוון. כי לעשיית המשכן ודאי לא היו צריכין לכל אלה. והיה מספיק צווי משה ע"פ ה'. רק קביעות המקום למשכן. הוא שנעשה בכל אלה. כדי שיתקדש המקום בלבד. לחייב על הכניסה שם.

של שבעים ואחד ובימי משה היו שבעים. כו' אבל בפ"ק מ"ה פירש הרע"ב. משום דמשה במקום סנהדרין קאי. וטעמא דמסתבר הוא. לפי שלא נמצא מינוי שבעים לסנהדרין. כ"א בפ' מתאוננים. והיה זה אחר שנעשה המשכן. ולפרושם דהכא. ס"ל דשבעים זקנים שנאמרו. במ"ת כו' הם היו מיוחדים שבעדה עכ"ל תי"ט. **הנה** נכנס בדוחק עצום בחנם. ונתעלמה ממנו פרשה שלמה בתורה. ואתה תחזה. שאפילו למ"ד אחר מתן תורה בא. הכל שוין שאמרה למוצאי י"כ. חצי שנה קודם הקמת המשכן. כל שכן למ"ד קודם מ"ת בא. ותו אשתמיטתיה נמי הא. דמיבעיא לן בסנהדרין (דט"ו) שור סיני בכמה. ואילו אדם לא קמיבעיא. ופירש"י התם בהדיא. דכבר הוקבעו סנהדראות לישראל מיתרו ואילך (ועמ"ש שם בחי' גמרא) הרי דמיהת אליבא דרש"י ליתא לגמרי.

וכל שלא נעשה בכל אלו ע"פ רע"ב. שכתב וב"ש אע"פ שלא היה שם מלך ולא או"ת. הקדושה שקדש שלמה. קדשה לשעתה ולע"ל. ועבודה דנחמיה. לזכר בעלמא. **לפי** זה צריך לומר. שלא הוסיפו בבית שני. על העזרה הראשונה. ואם כן. הא דתנן הנכנס לתוספת כו'. לא היה דבר זה מעולם. אלא דאי קתני. אי אתרמי דהוסיפו. אינו קדוש אלא באלו. ועיין בגמרא.

אין חייבין על הכניסה בטומאה.

ונ"ל הא דנקט חייבין חייבין ל"ר. בתר דפתח בנכנס ל"י. לרמוז שאין ב"ד וכהנים מחייבין את הנכנס לשם שיביא קרבן. מ"מ הוא יחוש לעצמו. שיביא קרבן נדבה (כדבבא בן בוטא. או כר"ע דמחייב בספק מעילה אשם תלוי. דילמא ה"ה בספק טומאת מקדש וקדשיו. בתורת נדבה מיהת) כך נ"ל.

משנה ד

מ"ע שבנדה דא"ק ותהי נדתה עליו. פתו' מעליו דריש. דהא ותהי אצטריך למדרש. דאפילו בשעת נדתה קדושין תופסין בה.

פירוש לפרושם. אע"ג דהוה נמי מוקמינן קרא בבא עליה בהתר. סד"א יגמור. ואח"כ יפרוש.
אי נמי הוה אמינא יפרוש מיד. ולא ימתין עד שימות האבר. קמ"ל עליו. אף בשעת נדתה תהא עליו. דשמעת מנה תרתי.

משנה ה

השרץ ונעלם על העלם שרץ חייב אם היתה לו ידיעה בתחלה שנטמא בשרץ. ואח"כ נעלם ממנו בשעה שאכל.

פרק ג

משנה ה

עמ"ש בס"ד בשי"ע (סוף ס"ג).

משנה ו

נשבע לבטל את המצוה אמ"ר להרע או להיטיב. אמנם הוא מחייב בשבועה. על דבר שאי אפשר בו שייטב במקום להרע. או ירע במקום להיטיב. והם דברי רשות. הר"מ.
לא הבינותי זה. כי מדוע לא יהא אפשר שייטיב במקום שירע. כמו כן בדבר הרשות. כגון אם נשבע שלא יאכל בצל. והוא רע לו באמת (כענין ששנינו פ"ט דנדרים) הלא מיטיב הוא לעצמו. ואם נשבע שיאכלנו. הוא מריע לנפשו. במקום להיטיב. **וכן** אתה מוצא בכל דבר. ואפילו בנשבע שלא לאכול ככר זו. שהיתה פת הדראה. או אפילו נקיה. וכבר הוא שבע. והיה ירא מאכילה גסה. או שהיה חולה. ואסר עצמו בשבועה. מכל מאכל שיהא. חוץ מן המשקה. **ובגמרא** מפרש לה שפיר.

משנה ט

לא אכלתי עבר על שבועת בטוי. ונראה דלאו בר מלקות הוא. אם לא קבע זמן לאכול היום. דכי נשבע סתם. כלישנא דמתניתין. ודאי לא עבר עד שימות.
מיהא מכל מקום באיסורא קאי כל יומא. דילמא מיית ולא קאכיל. **גם** נראה פשוט שאומרים לו לאכול. וחייב לעשות כן. לעבור באחת. שלא יעבור בשתים. אפילו היה לו לעבור בקום עשה. כל שכן כאן. דבהך מעשה דקאכל. לא עבר על שום לאו. דשבועה שלא אוכלנה לא חיילא כלל. אלא בין אכל. בין לא אכל. כבר יצאה מפיו לשוא.

פרק ד

משנה ג

שבועה שאין אנו יודעים לך עדות ואח"כ הודו מעצמם. דמה אחרים יודעים. אם אלו יודעים בעדות שכפרו בה. אפילו ראום שיחדום לעדים וקבלו עליהם להעיד. מצו אמרי אשתליין. ועמש"ל רפ"ה בס"ד.

משנה ד

כפרו שניהם תכ"ד. דהיינו התחיל תכ"ד כו'. וכתו' א"ת אמאי שני חייב. לימא אני לא עשיתי כלום. שכבר כפר הראשון. ואילו היה חוזר בו תכ"ד. גם אני הייתי חוזר בי תוך כדי דבורי. ואור"י דכיון שהעיד זה תכ"ד של ראשון. חשיב כאילו שניהם העידו בבת אחת. ויכול גם הראשון נחזור ולהודות תכ"ד של שני. ואין לשני יותר שהות לחזור. מלראשון לכך אין שני יכול לתנות כלום בחזרת הראשון (ע"כ מהעתקת תי"ט) **נ"ל** שרצו בזה. שאפילו היה ראשון חוזר בו. תכ"ד של שני. לא היה לשני שהות לחזור בו. אלא בתוך כדי דבור של הודאת ראשון. א"כ. אם היה רוצה לחזור בו. אי אפשר לו להמתין על חזרת הראשון תחלה. ודוק שכך צריך לדחוק. ועדיין. צ"ע בתו'.

כפר אחד והודה אחד כגון שכפרו שניהם. וחזר אחד מהן והודה תכ"ד. מה"ד בכפירה והודאה לא מהני תכ"ד קמ"ל. כתי"ט ומה דתמהו תו'. דהא מרישא נמי שמעינן בהודאה דתכ"ד מהני וכדלעיל. מפשט פשיט לה הר"ן. דמתני' הכי מיפרשה הכופר שעמד בכפירתו כו'.

לא ידענא מאי פשיטותא. הא ודאי לפי מ"ש תי"ט בשם תו' דלעיל. כולה שמעינן מרישא. וצ"ע בר"ן.

שתיהן חייבות כגון שהיו העדים של כת שניה קרובים בנשותיהם (ונשותיהם גוססות) פירש"י נשאו שתי אחיות. כתי"ט וקשיא גוססות. דמשמע תרוייהו. למאי. דכיון שהאחת מתה. הרי נתרחקו. ע"כ. **נ"ל** דלא דק. דעל כרחך צריך לפרש דברי רש"י לאו דווקא. אלא אפילו מתה אחת. עדיין השני קרוב לתובע. או לנתבע. או לעדי כת ראשונה. דאי לא תימא הכי. אכתי קשיא. עד של כת ראשונה שכפר ראשון. ליפטר. דמצי למימר הא קיימי שני עדים. דלצטרף עד הכשר שבכת שניה. עם השני שבראשונה. ולא אפסדתיה מידי. אלא ודאי הכא במאי עסקינן. ששני עדי כת שניהם. קרובים בנשותיהם. דכל חדא לחודה אית בה קורבה דפסלה. והיינו נמי דדחקיה לרמב"ם וק"ל. **והשתא** אצטריך תלמודא גוססות. לאשמועינן דשניהם חייבים. דוק היטב.

ותו דגוססת חדא. לא פסיקא ליה. דהא כי מתה הך. דהויא קרובה עם עד ראשון שבכת ראשונה. אכתי קיימא הך. והיכי ס"ד דמצי למפטר נפשיה. משום דקיימי עדים. הא אכתי איכא חד דפסול. והדרא קושיא מאי קמ"ל. דוק והבן.

ושאנס פ' איש את בתי כו'. משום בושת ופגם. פרש"י פגם. בתולה כתובתה מאתים ואלמנה מנה. וכתי"ט. שותא דמרן לא ידענא. דלא אשכחן זכותא לחבוה בכתובה. ותו דמתני' היא. פגם רואין אותה כאילו היא שפחה נמכרת. ע"כ. **ואיברא** לקמייתא אמינא. ודאי אשכחן בארוסה. וכדתנן המארס את בתו ונתגרשה כו' כתובתה שלו. ואפילו בנשואה. לדברי ר"י. דס"ל ראשונה של אב. **ותו** אפילו ליכא לאשכוחי. השתא מיהא לא באלמנה וגרושה עסקינן. אלא בשומא. מה ששוה בתולה יותר מבעולה. דבעי למילפה מכתובתה. דעדיפא בתולה מנה בשוויה. מאלמנה.

ודקתני תנא פגם רואין אותה כאילו היא שפחה נמכרת. דילמא היינו הך. אידי ואידי חד שיעורא. ותנא נקט מילתא פסיקתא. איך לשער כל הפגמין בדיוק. לפי שיש אשה חשובה. שפגמה גדול יותר. וכמ"ש התו' שם. ורש"י משער בבינונית. דשוה בכל אדם שעור זה. בין בתולה לאלמנה בינונית. **ועוד** נ"ל שאף בבתו שיצאה מרשותו ממש. ע"י נשואין ומיתת הבעל. אם עדיין קטנה היא. שלא הגיעה לעונת הפעוטות. ידה כיד אביה. ועכ"פ בהרשאתה ודאי סגי כה"ג. ויכול להשביע על פי טענתו. את הנתבע. בשבילה.

משנה ו

ופתה את בתו עתי"ט. **ולא** ידעתי מה הזקיק למפרשים לטרוח בכך. ומדוע לא נפרשהו כמשמעו. ר"ל האב פתה את בתו. דפטורין. משום דאיהו פטור. כדתנן בפא"נ הבא על בתו כו'. שכל המתחייב מיתת ב"ד אינו משלם קנס. ולא ארבעה דברים. שאין אדם מת ומשלם. ואפילו בשוגג ומוטעה. כי לא חלק הכתוב בין שוגג למזיד. לפטרו ממון. **שוב** ראיתי בפירש"י. שי"מ כן. ושכך שמע. אבל הוא דחה פירוש זה. וכתב שא"א להעמידה. דאפילו בלא חיוב מיתה נמי. מאן קתבע. השתא אם אנסה אחר. בשתה ופגמה וקנסה לאביה. אנסה אביה. קנס בעו לשלומי לה. ע"כ. **ותמיהא** לי טובא. אי הכי תקשי ליה מתניתין דאלו נערות שא"ל קנס. הבא על בתו. למאי קתני לה. אלא ודאי לאו דיוקא הוא דסד"א אע"ג דפטור מפגם וקנס. מ"מ בבושת ריפוי וצער. אימא ליחייב. כדקיי"ל בחבלה דשלה היא. בין בבת של אחרים. בין בבתו. משו"ה אצטריך תנא הכא (אפילו בא בהרשאה מבתו) והתם בכתובות. שלא תחלוק בשום חיוב ממון. לפטור מן התשלומין. במקום מיתה.

משנה ח

שאמר איש פ' **לתן לי כו**' **פטורים**. שאפילו הוא כדבריו אין חברו חייב לו כלום. מסיים בה תי"ט. ואפילו הוא עני אינו חייב לו אלא (כצ"ל) מטעם נדר כו' אלא שמנדין אותו. או מכין אותו עד שיקיים מוצא שפתיו נ"ל ע"כ. **ולא** ידעתי מנין לו זה. דברים אין בהם משום מחוסרי אמנה. אלא לעני במתנה מועטת בלבד (עח"מ סרמ"ג וי"ד סרנ"ח) ואף ישנה בשאלה **וכיון** שכן. אין כאן נדוי ולא הכאה בשום אופן כלל וכלל. לא הוזכרו דברים כאלה של כפייה. אלא בחיוב ממון ממש כפקדון. לפיכך אין העדים חייבין על אמירה כזו איך שתהיה.

משנה יג

בשמים כו' **פטורים** אע"ג דאיכא משמעות בקראי. שהקב"ה ג"כ נקרא שמים ככתוב ואתה תשמע השמים. וכתוב בדניאל די שליטין שמיא. בידוע שאין לשמים החומריים שולטנות חלילה. בודאי כוונתו לשמים. לשי"ת. וכן רגיל בפי חכמים. ושנו וכל מעשיך יהיו לשם שמים (סודו גדול ונורא. רמזתיו כ"פ ויעוין בזמרת הארץ) קמ"ל כיון דאיכא שמים גשמיים גלגליים. לא הויא שבועה.

המקלל עצמו וחברו חייב ולוקה. **אע"ג** דאתי מחרש בק"ו. ואין לוקין מן הדין. מדינא נמי אתי. כדאיתא בפ"ז דסנהדרין (ס"ג) וחרש נמי לא נפיק ממשמעותיה גבי כל אדם. לומר שחייב על קללתו גם שלא בפניו. אע"פ שאינו לא שומע ולא יודע.

פרק ה

משנה א

מפי עצמו עתי"ט עד. אלא שבשעת השבועה כפר אח"כ הודה כו' וה"ה בשבועת העדות ע"כ.

תמהתי מה הלשון אומרת הוא הדין. והלא שם אי אפשר לחייב לעדים. אלא בחזרו והודו. שאין מקום לברר הכפירה בעדים. כמ"ש שם בס"ד. **איברא** הכא לכאורה פירושו שהודה. או באו עדים. ורש"י דנסיב הכא הודה. דומיא דשבועת העדות נקיט. מילתא דפסיקא ושויא בתרווייהו. וקמ"ל נמי רבותא. שאפילו בהודאת עצמו מתחייב בקרבן (דס"ד אין אדם משים א"ע רשע) אין צריך לומר אם נעשה כפרן ע"פ עדים **ברם** בקושטא ליתא. דהא איבעיא לן בגמרא הזיד והתרו. ותי"ט לא דק בהך מילתא איהו קסבר דסלקא סוגיא בבאו עדים פליגי וקיי"ל כר"י דמחייב. ולא היא. הב"ע בדלא באו עדים. אלא בממון שיש עליו עדים איירי במסקנא. דמפטר אליבא דרי"ו מטעמא דיהיב ביה הר"מ.

דילמא לא יבואו. והא דייק שפיר. מיהא בבאו עדים. היינו בעיין דהזיד ואתרו ביה. ולא איפשיטא. ולא איפסיקא בה הילכתא. והר"מ נמי לא פסקה בחבורו. **ונ"ל** פשוט דכה"ג פטור מקרבן. כיון דספקא הוא.

השתא דיוקיה דתי"ט ארע"ב. לאו מילתא היא. ודוק. ובכדי טרח בדחוקין.

ולא ירדתי לסוף דתי"ט. במה שרצה ליישב לשון רש"י ואח"כ הודה ולא נקיט באו עדים וכתב דהיינו משום דמילתא פסיקא. דבעדים לא משכחת דמחייב אלא כשא"ל קרקע. או דמחל על השיעבוד. **פליאה** דעתו ממני. כי מה הועיל בכך לרפא שבר קושיתו על נקלה. שהרי עדיין הקושיא (שהקשו תו') במקומה עומדת. מאי אריא במקום עדים ושטר. דאין נשבעין משום כפירת קרקעות. הא אפילו בע"פ נמי שעבודא דאורייתא. משו"ה בכדי טרח. ואיני רואה שום תועלת באריכותו כאן. ורש"י לא מחית נפשיה לפלוגתא דרבה ורבי יוחנן.

ונראה פשוט. אע"ג דלענין ממון ההודאה שלא בעדים. אינה כלום. מ"מ לענין קרבן. לא בעינן הודאה בב"ד. ולא עדים.

פרק ו

משנה א

וההודאה בש"פ עתי"ט בשם הר"ן ותו'. וכתב הוא ז"ל אלא קשיא מ"ש רע"ב דבשבועת התורה ע"כ לית ליה קרקע. א"כ היכי מצו למגבי מניה קרקע.

ואי משום הכי. לא אריא. דהא משכחת לה במחל על השעבוד. ואע"ג דמחל על השעבוד. כי לא רצה להשבע. אנן נחתינן לנכסיה. משום דעבר אדאורייתא. וקנס חכמים הוא. אע"ג דלא משתעבדי נכסיה. שכבר מחל לו על השעבוד. לפי שהיה סבור שישלם לו מטלטלים. ובזה הוסר כל הטורח של תי"ט כאן.

משנה ד

אל תתנהו לי אלא בעדים איכא לפרושי דקבל עליו שלא לתנו אלא בעדים. דומיא דרישא. דאמר לו הן. הכא נמי איירי כהאי גוונא. ותנא לישני קלילא נקיט. וסמיך אדלעיל. ובלא"ה נמי אורחיה לקצר. דהא דקתני הן. נמי צריך לפרושי. דקאמר ליה הן. ואמר אתם עדי. והכא נמי אע"ג דשפיר מתוקמא באומר הן. וקבל לפרעו בעדים. מיהא ודאי דווקא בדאמר בפני עדים עסקינן. דאי לאו הכי. מכל מקום כי אמר לו נתתיו לך. פטור. דמהימן במגו. **משו"ה** ליכא למידק מידי. דבתר הלואה נמי משתעבד לוה לשלומי בעדים. כמ"ש הר"ן והה"מ. דאיברא אפי' תימא דהכי הוא. מי לא צריך לאוקמה. דאמר

ליה באפי סהדי כדאמרן. הא על כרחך חסורי מחסרא מתני'. ולאו תרוצי מתרצת לה. תריץ נמי הכי. ואין אחר קבלה כלום. ודוק. **ומ"ש** המגיד משום דעבד לוה לאיש מלוה. **אינו** נוח לי. שהרי זה אומר אין רצוני להיות עבד על כרחי. להמתין עד שאמצא עדים.

משנה ה

שומר חנם כו' **ושואל ושוכר** לא הוזכרו כאן כו'. דהוה מצי למימר שואל אינו משלם אונסין וגנבה ואבדה כו'. הרא"ש **לא** הבינותי זה. האי אונס וגזל ואבדה. היכי דמי. אם נטלוה מסיקין. או שטפה נהר. צריכא למימר. אטו מי גרע שואל מגזלן. שבכל מה שאינו מחמת הגזלן. אומר לו הרי שלך לפניך. דקרקע אינה נגזלת. וכל היכא דאיתה. ברשותא דמרה איתא. ומאי קמ"ל הכא גבי שומרים. **ובכפר** נמי לא משכחת לה. דכי מודה מקצת. מאי דקמודי ביה הילך הוא.

אלא מיהו אכתי איכא לאשכוחי ביה עסק שבועה. על ידי עד אחד. אי נמי היכא דחפר בה בורות כו'. דלאו הילך הוא. וכענין מיכרא גרגותא. דאייתי בתי"ט. דכה"ג ודאי לאו הילך הוא. והוה מיבעי ליה אשתבועי. אי לאו דמיעטיה קרא. **אפי"ה** לאו דיוקא הוא ליתני נמי שואל אינו נשבע ע"י כפירה והודאה. דהא קתני ליה ש"ח אינו נשבע. דכל טענה שיש בה הכחשה בכלל הוא. ולא אצטריך למהדר ומיתני. אלא מאי דאיתיה בשואל. ולא באינך שומרים.

וא"ת הא איכא לאשכוחי בשואל בית ונשרף. דמשלם. **הא** מילתא תליא בפלוגתא. אם תלוש ולבסוף חברו כתלוש דמי. דאיכא דפליג (ועח"מ סצ"ה).

משנה ז

ר"מ מחייב שבועה עתי"ט עד וה"ז כתובע ממנו מטלטלין וקרקע. **דברי** רשב"א הללו שגבו ממני. שהרי לדברי ר"מ. אין כאן אלא מטלטלים. גם סוף הלשון אינו מובן. וצ"ע בר"ן.

לא כי סלע הלויתני כו' עתי"ט בשם הר"ן דשקיל וטרי טובא מ"ט לא אמרינן שלא הודה לשלם לו אלא אם יחזיר לו משכונו כו'. **ולא** ידענא כל הך טירחא למאי. הא קאמר סלע הלויתני וג' דינרין היה שוה. הרי מחשב עמו. סבר וקבל לצאת י"ח. אע"פ שאינו מחזיר לו משכונו. אלא מחולק בשויו של משכון. ורוצה לנכות מחובו יותר ממה שאומר המלוה. אינו מבקש אלא הפסדו בלבד. ואי לאו הכי. מאי נ"מ כמה הוה שוה. והרי זה מובן היטב שרוצה לשלם היתר. ומסייע ג"כ למ"ש במאמינו. דקאי אכולהו.

שמא ישבע זה כו'. וא"ת ולמה שנה הטעם דנשבע תחלה. ולא שנה הטעם דעיקר שבועה למה היא דשמא עיניו נתן בה כו' תי"ט.

ולק"מ דהא אוקימנא למתני' בבבא דלקמיה. במאמינו. א"כ משו"ה ודאי לא משביעין ליה. דהא הימניה. אלא דחכמים אצרכוהו שבועה מכל מקום. מטעמא דלא יתחלל שם שמים.

ונמצא לפ"ז. עדיין אין דינו של הר"מ מוכרח ממשנתנו. ושגה בתי"ט בכך. גם בלא"ה לדינא צ"ע. אם יש לסמוך בפשיטות כדברי הר"מ. שהוליד מחמת קושיא הנ"ל דין חדש. שאם היה המשכון לשון זהב ולא בגדים שיש בהם רקמות. וכיוצא בהן שאין כאן טעם שמא עיניו נתן בו. ממילא אין כאן שבועה.

ואע"ג דסברא היא. אפ"ה זמנין דחביב לאדם. ביותר. מה שטרח בו. אע"פ שמינו מצוי בשוק. ביחוד אם הוא דבר שגדל ברשותו. כי ההיא דאמרינן אדם רוצה בקב שלו כו'. ואמרינן נמי הני מברכן. וכן אם הוא מעשה ידיו. כגון שארג בגד. וכל כיוצא בו. דפשיטא דניחא טובא. ושוי גביה טפי. אע"ג דשכיח לקנות כמותו בדמיו.

ואע"ג דאפ"ה לכאורה מסתברא כוותיה דהר"מ. דמאי אכפת לן אי שווי טפי לגביה דהיאך. משו"ה לא חביב גבי חבריה. הא לא שוי טובא. ואמאי נחשדיה בכדי. דהא שכיח ליה דכוותיה למזבן בשוקא. למה יהא רשע בחנם.

אעפ"כ צריך להתיישב בדבר. הל' למעשה כי לפעמים עם היות נמצא דוגמתו עכ"ז יש חלוק והפרש דק. בטוב איכות הדבר ההוא. ומורי ליה היתירא. ולא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו. וסבר נמי לא בעינא דאטרח.

או שמא רוצה להנקם ממנו. מאיזה טעם. ומאחר שיודע שהדבר הלז. חביב עליו מאד. מבקש לאבדו ממנו ולהציל עיניו. וחושב שאין עון בידו אם נותן לו דמיו. **ועוד** פעמים שהדבר ההוא המופקד. כבר היה של הנפקד. שמכרו או שנתנו למפקיד או לזולתו. או הפקירו (שוב הוצרך המפקיד להפקידו או להשאילו או להשכינו. ביד הנפקד בעליו הראשון) עתה בראותו את שלו בידו. חזר וחמדו והחזיק בשלו החביב אליו מטעמים הנ"ל (אע"פ שהיה דחוק לפי שעה והסכים למכרו. או להפקירו באחת הסבות. עתה מתחרט הוא. וסובר שרשאי ומותר לעשות כך לחזור לשלו. ולהחזיר הדמים (ואשכחן כה"ג דמצוה היא משום ועשית הטוב והישר. כדקיי"ל שומא הדרא לעולם מה"ט. ועמ"ש בס"ד במו"ק ח"מ ס"ס רה) פשיטא דמורה היתר לעצמו כה"ג. **הילכך** לעולם שבועה זו במקומה עומדת לדעתי.

מכל מקום הכל לפי ראות עיני הדיין בזה. כפי ריחוק החששה. כך נ"ל לענין דינא. דהוי שודא דדיינא.

פרק ז

משנה א

ואלו נשבעין ונוטלין עתי"ט. **לכאורה** נ"ל דלק"מ. משום דלא קחשיב תנא דידן אלא שבועות שע"י כפירה הן באין. וכל הני דמייתי בתי"ט בשם תו' ור"ן. אינן על כפירה כלל. ואפילו לא טעין השבע. כמו בפוגם ואינך דלקמן.

משו"ה לא דמו אפילו להנהו דס"פ. דנשבעין שלא בטענת בריא. אלא בטענת שמא מיהא בעינן. והני דמקשו מנייהו אפילו טענת שמא ליכא. אפ"ה רמו רבנן שבועה עליה. וצ"ע בתו' ור"ן.

השכיר נשבע ונוטל כשאין לבעה"ב מגו. כמ"ש רע"ב. **וא"ת** כי איכא מגו מאי הוי. וכי משום מגו אזלא לה טרדת פועליו דבעה"ב.

תירץ הר"ן ה"ק. ודאי כי טעין שפרע ברי קושטא קאמר. דאי מסתפקא ליה וטעין בדדמי. לא הוה אמר מילתא דידע דמספקו בה רבנן כו' והוה טעין דלא שכרו כלל ע"כ. **אבל** כשאין לו מגו. אינו נאמן אפילו בטענת ברי. דשמא שכח מחמת טרדא. מתוך שסבור שפרע. טוען ברי. אע"פ שמסופק. **הוא אומר נתתי** ז"ל תי"ט. כרע"ב אבל א"ל שתים קצצת כו' נשבע בעה"ב כו'. וזה כסברת רי"ף בקציצה לא תקנו כלום אלא הניחו ע"ד כו'. וכר"ן ולמה לא תקנו בקציצה כו'. **במ"כ** נתבלבל בהעתקת לשון ר"ן בכאן. דהך קושיא לאו אסברת רי"ף כתב לה. אלא אסברא די"א שלא תקנו כלום בבעה"ב כופר בכל לשכיר. אלא אוקמוה אד"ת. דכופר בכל פטור מכלום לדינא דמתני' (דאכתי לא נתקנה הסת בימי התנא) עלה קאי הר"ן וקדייק. וא"ת למה לא תקנו בכופר בכל (כצ"ל בבי"ת. לא כמ"ש בתי"ט ככופר בכ"ף) כו' מפני תקנת שכיר כו'. כלומר שהרי היתה ראויה שבועה זו לתקנה. כדאשכחן דשקלוה לשבועה מבע"ה. מפני תקנת שכיר. (ואזיל לשטת פירושו בדף הקודם. במאי דקאמר תלמודא עקרוה לשבועה. ע"ש וק"ל) וע"ז תרץ. ה"מ היכא דחולקין על כל השכירות. ואי מהימן בע"ה לומר פרעתי. פסקיה לחיותיה לגמרי. אבל כי פליגי בקציצה. א"א שיהו חולקים. אלא בדבר מועט. וליכא בההיא כפירה כדי חייו דשכיר. להכי לא תקנו שבועה. **הרדב"ז** (בתשו' סס"ד מראשונות נזדמן לידי. וראיתי דשקיל וטרי בה) השיב על זאת. וז"ל וק"ל עלה טובא. דמה לי כל חייו ומה לי מקצת חייו (הא לאו מילתא. ודאי כל ימי עני רעים. וחייו אינם חיים. ולא חשו. אלא שלא יצא בפחי נפש לגמרי) ותו דקאמר אין ביניכם אלא דבר מועט. והתניא אומן אומר קצצת שתים והלה אומר לא קצצתי אלא אחת. והלא יש ביניהם על חד תרתי. נמצאו חייו תלוים גם בקציצה (בהא נמי אמינא בחדא מחיתא. אע"ג דאיכא בינייהו טובא דבר

מועט מיקרי. כיון דמיהת אית ליה מחצית התביעה. ואפילו בציר מהכי. המועט מחזיק את המרובה של כדי חייו. דמ"מ אינו מת ברעב. משא"כ בכופר בכל שכרו. שלא נשאר בידו מאומה (לתת באוכל. להשיב נפשו) בהא אזיל נמי מאי דקאמר ותו דשכרן של פועלים אינו (כצ"ל) ידוע כו') ותו דכתב דאחר זמנו אין בו כדי חייו. וזה דבר זר מאד בעיני. דמ"נ אם לא אכל באותו יום נמצא מת ביום השני ברעב. ואם הקיף ואכל צריך לתת שכירותו של יום זה. נמצא שיש בו חייו בין בזמנו בין לאחר זמנו כו' (הא נמי לק"מ. כי אם אינו עושה אצל בע"ה זה. מוצא לעשות אצל אחר) ותו דהשתא ומה אם בתוך זמנו דליכא למחשדיה לבעל הבית דעבר בבל תלין. שדיוה שבועה אשכיר עבר זמנו דאיכא למחשדיה. דעבר אב"ת. לא כ"ש שהיה ראוי לתקן שישבע שכיר ויטול כו' (האי ק"ו פריכא. איברא הוא אפכא. מה לי תוך זמנו שכן אין כאן משום בל תלין. והלואי שיפרע אדם תוך זמנו. משו"ה שדיוה לשבועה אשכיר. כיון דלא חשדינן ליה דעבד איסורא. אבל אחר זמנו. אי שדית לה שבועה אשכיר. הא קחשדת לבה"ב דעבד איסורא. וקעבר אלאו דאורייתא ודאי. אחזוקי אינשי בעברייני לא מחזקינן. וממונא לא מפקינן. ומאי דדחיק רדב"ז תו. דבטעמא דטריד בפועליו. מתרע לה חזקה דאין בעה"ב עובר כו') ליתא. משום דהך סברא דטרדת פועלים. סברא בעלמא היא. מסתייה למשדייה שבועה אשכיר. היכא דליכא לתא איסורא דאורייתא. ברם במקום חשדא כי האי. לא מהניא הך סברא. (לשוויי לאינשי רשיעי לא ס"ד) וכ"ע להשיב ע"ד הר"ן. במ"ש שראו חז"ל שיש לתקן שבועה כו' שלא ילך השכיר לעתותי ערב בפחי נפש. במחילה לא תקן דבר דמה לי לעתותי ערב. מה לי למחר. כל זמן שהולך בלא שכירותו הולך בפ"נ. וזה ברור (לא היא. הא תריצנא לה. דאין לחוש ליום מחר. לכי יום נמצאת פרנסתו עמו. ושפיר קאמר הר"ן) שוב הביא מ"ש הריטב"א ע"ש. וסיים אלא דק"ל יציבא בארעא כו' כי אין אדם מעיז לגמרי לכפור בכל. והיכא דבע"ב אומר נתתי. ושכיר אומר לא קבלתי. דחד מנייהו כופר בכל ומעיז פניו. אמרת דהוי מילתא דשכיחא (היינו משום טרדה דפועלים) וכי פליגי בקציצה כו' הוי מילתא דלא שכיחא כו' (זהו משום ששכר פועלים דבר ידוע הוא ומפורסם. כדפריש הר"ן. ובזה סרה גם קושיית הנמשכת. דתו היכא דפליגי על כל השכירות דאי"ל חד מנייהו משקר כו'. והיכא דפליגי בקציצה אי"ל תרוייהו קושטא כו'. לק"מ ע"פ מ"ש. ודעת לנבון נקל. ולא ראיתי להאריך בכך כאן. שלא להטריח על המעיין. על כן העתקתי לשונו רק כפי הצריך. והבלעתי דברי ירח תשובתי עליו בקצור מופלג. מתוכה מזרחת).

משנה ב

למשכנו נראה לי דנקט האי לישנא. אע"ג דלא קטעין הכי. ולאו בהכי מפלגי. כדמסיק. **אלא** אשמעינן אע"ג דאי בעי אמר הכי. אין חטפי ודידי חטפי. על דעת משכון. וכנסכא דר"א. או לקוחים הם בידי. קמ"ל דאין כאן מגו. אפילו בטענת משכון. כיון דשלא ברשות עבד. לית ליה מגו (ואפשר אפילו הלה מודה שנכנס ע"ד למשכנו. ואח"כ נולדה מחלוקת ביניהם. אם לקח מאומה. או כמה לקח. אפ"ה לא הויא מגו. כה"ג. דלא ברשות קעבד) וכל שכן בכל מה שיטעון לפטור עצמו. והלה מכחישו. שנאמן בעל הבית בשבועה. משום קנסא בלחוד. **ותו** שמעינן מנה אידך נמי. הא דמסיק הרע"ב. דכי קטעין ליה במאי דלא אמיד. דמהימן היאך בשבועה. ולא מפסיל לשבועה כחשוד אממונא. דקמ"ל. הך שבועה דמתני' לאו מדינא היא. דהא ודאי אית ליה טענה לאפטורי. ולאו גזלן הוא משו"ה. אלא קנסא הוא. הילכך היכי דמסייע ליה מידי. משבעינן ליה ומיפטר.
ה"ז נשבע לשון תי"ט. ומ"ש הרע"ב ואין שם אחר כו'. ולא קשיא דא"כ יתבעהו לאותו אחר ע"כ. **לא** ידענא מאי קשיא.

משנה ג

חבלת בי שתים אע"ג דשבועה זו אינה אלא קנס חכמים. כל דתקון כעין דאורייתא. וטענת שתי כסף איכא. דמיירי שהחבלה שוה כל כך. ש"מ דס"ל לר"י דבר גורם לממון כממון דמי.

משנה ד

שבועת העדות הקשה הרשב"א מאן מוכח דעבר עלה במזיד. דילמא אשתלי כו'. וכר"ן לא קשיא. דכל שהיה העדות קרוב כל כך דאי אפשר לתלות בו שכחה. לא אמרינן דילמא אשתלי. **וצריך** פירוש. דהיכי מיירי. אי בראוהו אחרים שראה. והוא כופר. א"כ אינו חייב בכפירתו (כדאיתא לעיל מ"ד פ"ד) ומסתבר דלא מיפסל נמי וכמש"ל רפ"ד ורפ"ה. **ותו** דאכתי קשיא הכי נמי היכי מצו למפסליה. על פי אחרים שאומרים שראה. שמא הוא היה טרוד במחשבה אחרת. ולא השגיח לראות. אע"פ שהם חושבים שראה כמוהם. ואי בדאמר להו ראיתי. ושוב כפר. הו"ל הודאה חוץ לב"ד. ואינה כלום. ועוד אין זה סמוך וקרוב. גם שיעור קרוב צריך באור. **וצ"ל** דמיירי בבא לפני ב"ד והודה שיודע בעדות זו. והשביעו זה שיעיד האמת. ואז חזר בו וכפר שאינו יודע בעדות זו כלל.

משנה ה

אמר לו תן בעדים. או בע"ה מודה.

לבני אפילו כה"ג (ער"ן בתי"ט) בעי חנוני אשתבועי. **ותני** נמי פועל. קמ"ל דאפ"ה חנוני אשתבועי ושקיל. אע"ג דצריך נמי לשלם לפועל. **ולא** זו ואצ"ל זו הוי. כמ"ש תי"ט. דליתא. ונדחק בחנם.

אלו ואלו הוי כמו אלה או אלה. וטובא דכוותה.

משנה ו

עיין תשו' אמ"ה ז"ל (סקמ"ג).

ישבע החנוני ויטול לפי שחנוני עשוי ליתן פירות קודם שיטול הדינר. **אע"ג** דבמילי דעלמא. אמ"ר שרי כיסך. פתח שקך. מ"מ אין כל הפירות שוין. דאיכא דמרקבי. ולא משהי להו. וכי אמ"ר באקושי. **ונראה** דהכי נמי בזבינא דרמי באפיה. וכל שכן במקום שדרכן ליקח באשראי כל סחורה. דכולא חד דינא אית להו. ולא דווקא נקט פירות. אלא אורחא דמילתא הוא דנקט. שכן דרך חנוני המקיף. שמוכר פירות.

משנה ז

אפילו נולד הבן כו' ה"ז נשבע ונוטל וא"ת זה אי אפשר בפחות מארבע עשרה שנים. והרי עברו עליו שתי שמטות. שמעת מנה אין שמטת כספים נוהגת בזמן הזה.

ותיובתא לרא"ש בתרתי. דאשכחן בתשו' שהרעיש את העולם. על הבלתי נזהרים עכשיו לשמט כספים. **ותו** דקפיד טובא אשטר ישן. וחייש מלמגבי ביה. והא כה"ג ודאי נזדקן השטר טובא (דסתם ישן שנים. מיושן שלש שנים. אע"ג דאשכחן נמי ישנה. ששים שנה) ולא חייש ליה תנא דמתני' לגמרי. **וי"ל** דלק"מ. כיון דנאמן אדם לומר פרוסבול היה לי ואבד. הכי נמי טענינן ליה אנן ליורש. אע"ג דלא קטעין איהו.

ומשו"ה ניחא נמי דאין כאן. בית מיחוש לשטר ישן. דודאי שטר ישן דעלמא. איתרע ליה קצת. וצריך דרישה וחקירה. מיהו שאני קטן. דלא ידע במילי דאבוהי. ובעל כרחו ממתין עד שיגדיל ויודיעוהו. ודאי ליכא למיחש מידי.

ואי איתא למלוה כפרנית בשטר (עמש"ל בסמוך מ"ח) משכחת לה נמי כה"ג. ובסתמא נמי טענינן ליה. דכפרנית היתה.

משנה ח

והשביעית עתי"ט בשם הר"ן משמא דגמרא דבני מערבא. מלוה שנעשית כפרנית אינה משמטת. **צ"ע** אם איתא אפילו במלוה בשטר.

עתי"ט בהצעה שלפני מסכת עדויות. שהביא לשון ר"מ ור"א שנדחקו מאד בענין זאת המסכתא. **ולא** שמו לב אל המחלוקות שנזכרו בה למה אלו דווקא. והלא בהרבה דברים יותר מאלה. נחלקו אותם התנאים. גם ב"ש וב"ה.

ונ"ל שכל אלו החלוקין ששנו דבריהם בזאת המסכתא לא מדעת עצמם נחלקו. אלא כולם עדויות היו. ועדיהם המה אלו החלוקין. זה על זה. שכל אחד אמר מפי המרובין מה ששמע. העיד. וכן לחברו הנחלק עליהם. כענין עקביא ומחלוקתו. עם שנראה שע"פ סברת עצמם באו לידי מחלוקת. כמו בפ"ו. מחלוקת ר"י יר"ן עם ר"א. ואעפ"כ התחיל רבי לומר העיד ר"י ור"ן. גם ר"א לא דבר שלא שמע מפי רבו.